

Z BLOGU IUSTORIA

Společenská smlouva není formalita

Pět míst ve společenské smlouvě, kde šablona od notáře nestačí — a co se stane, když to neřešíte.

Většina českých společností s ručením omezeným má společenskou smlouvu vytvořenou z notářské šablony. Při založení to dává smysl — je to rychlé, levné a splní to zákonné minimum. Problém nastane ve chvíli, kdy se firmě začne dařit, kdy se společníci přestanou shodovat, nebo kdy jeden z nich odejde.

V tu chvíli zjistíte, že společenská smlouva, kterou jste podepsali před pěti lety, neřeší situaci, ve které se právě nacházíte. A že řešení bude drahé, pomalé a bolestivé.

Na základě naší praxe jsme identifikovali pět kritických míst, kde standardní šablony selhávají.

1. Převod podílu: předkupní právo nemusí hrát ve váš prospěch

Zákon o obchodních korporacích umožňuje převod podílu na jiného společníka se souhlasem valné hromady. Převod na třetí osobu může společenská smlouva podmínit, omezit nebo vyloučit.

Šablona typicky říká: „K převodu podílu na třetí osobu je třeba souhlasu valné hromady.“ To zní rozumně. Ale co to znamená v praxi?

Pokud jste minoritní společník a chcete svůj podíl prodat, majoritní společník může na valné hromadě převod zablokovat. Nemáte kupce, nemáte exit. Jste de facto uvěznění ve společnosti s podílem, který nemůžete zpeněžit.

Co by měla společenská smlouva obsahovat: mechanismus drag-along nebo tag-along práv, jasně definované předkupní právo s cenou stanovenou nezávislým znalcem, nebo alespoň časové omezení, po jehož uplynutí lze podíl převést i bez souhlasu.

2. Rozdělení zisku: kdo rozhoduje a jakou většinou

Šablona obvykle odkazuje na zákon — o rozdělení zisku rozhoduje valná hromada prostou většinou. To funguje, dokud jsou dva společníci ve shodě.

Představte si ale situaci: společnost generuje zisk, jeden společník chce dividendy, druhý chce reinvestovat. Při hlasování 50:50 se nic nestane. Zisk zůstane v společnosti, ale bez rozhodnutí o jeho použití.

Ještě problematičtější je situace, kdy majoritní společník systematicky blokuje výplatu dividend minoritnímu. Minoritní společník se podílí na riziku, přispěl kapitálem, ale nedostává nic.

Co by měla společenská smlouva obsahovat: pravidla pro minimální výplatu zisku (například povinnost rozdělit alespoň 50 % čistého zisku, pokud společnost nemá oprávněný důvod k reinvestici), kvalifikovanou většinu pro rozhodnutí o zadržení zisku, nebo právo minoritního společníka požadovat výplatu při splnění určitých podmínek.

3. Jednatel versus valná hromada: kdo má skutečnou moc

Šablona standardně svěřuje jednatele obchodní vedení a valné hromadě strategická rozhodnutí. Ale hranice mezi „obchodním vedením“ a „strategickým rozhodnutím“ je v praxi neostrá.

Může jednatel sám uzavřít smlouvu za 5 milionů korun? Za 50 milionů? Může přijmout úvěr? Prodat nemovitost? Zaměstnat nového manažera s platem vyšším, než má on sám?

Pokud společenská smlouva neobsahuje limity pro jednatelevo rozhodování, má jednatel v zásadě volnou ruku v obchodním vedení. Valná hromada mu sice může udělovat pokyny, ale pokud tak neučiní, jednatel rozhoduje sám.

Co by měla společenská smlouva obsahovat: finanční limity pro jednatelevo rozhodování bez souhlasu valné hromady, výčet rozhodnutí vyžadujících předchozí souhlas společníků (nabytí a zcizení nemovitostí, úvěry nad určitou částku, vstup do joint ventures), pravidla pro jmenování a odvolání jednatele včetně ochranných mechanismů pro minoritní společníky.

4. Smrt nebo odchod společníka: co se stane s podílem

Toto je oblast, o které nikdo nechce přemýšlet — a proto ji šablony řeší minimálně.

Pokud společník zemře, jeho podíl přechází na dědice. Společenská smlouva může dědění podílu podmínit souhlasem ostatních společníků. Ale pokud to neudělá, může se vaším obchodním partnerem stát někdo, koho jste nikdy nepotkali a kdo nemá žádnou představu o fungování firmy.

Podobný problém nastane při rozvodu společníka — podíl ve společnosti může být součástí společného jmění manželů a při vypořádání může připadnout druhému manželovi.

A pak je tu situace, kdy společník prostě odejde — přestane se zajímat o firmu, přestěhuje se do zahraničí, přestane komunikovat. Podíl stále drží, na valné hromadě nehlasuje, ale jeho souhlas je potřeba pro klíčová rozhodnutí.

Co by měla společenská smlouva obsahovat: povinnost dědiců nabídnout podíl ke koupi ostatním společníkům za předem stanovenou cenu nebo cenu určenou znalcem, mechanismus pro odkup podílu při dlouhodobé nečinnosti společníka, úpravu postupu při rozvodu společníka.

5. Deadlock: dva společníci 50:50 bez rozhodovacího mechanismu

Nejnebezpečnější situace. Dva společníci s rovným podílem, kteří se přestanou shodovat na směřování firmy. Jeden chce expandovat, druhý konsolidovat. Jeden chce přijmout investora, druhý ne. Jeden chce změnit jednatele, druhý ho chce ponechat.

Při rovnosti hlasů nemůže valná hromada přijmout žádné rozhodnutí. Firma je paralyzovaná. A zákon o obchodních korporacích nenabízí elegantní východisko — společník se může obrátit na soud, ale soudní řízení trvá roky.

Co by měla společenská smlouva obsahovat: mediační klauzuli jako první krok řešení sporu, mechanismus rotujícího předsednictví s rozhodujícím hlasem, „Russian roulette“ nebo „Texas shoot-out“ klauzuli (jeden společník nabídne druhému odkup za určitou cenu; druhý musí buď prodat, nebo za stejnou cenu koupit), nebo automatický rozhodčí mechanismus pro specifické otázky.

Kdy společenskou smlouvu revidovat

Ideální čas na revizi společenské smlouvy je teď — pokud jste ji nikdy neupravovali od založení firmy. Prakticky vzato je revize nutná vždy, když se mění poměry: vstup nového společníka, odchod stávajícího, výrazný růst firmy, změna business modelu, vstup investora.

Revize společenské smlouvy stojí řádově desetitisíce korun. Soudní spor mezi společníky stojí statisíce až miliony — a trvá roky. Matematika je jednoznačná.

Společenská smlouva je dokument, který definuje pravidla hry mezi společníky. Pokud ta pravidla napsal někdo, kdo vaši firmu nezná a kdo použil univerzální šablonu, je jen otázkou času, kdy se ukáže, že na vaši konkrétní situaci nestačí.

Neříkám, že každá společnost potřebuje třicetistránkovou společenskou smlouvu. Říkám, že každá společnost s více než jedním společníkem potřebuje smlouvu, která řeší pět výše uvedených situací. Protože když nastanou — a ony nastanou — bude pozdě na to je řešit.

Pokud zvažujete vstup nebo výstup společníka, podívejte se na článek [Obchodní partnerství: jak se rozejít](#). U akvizic společností je klíčové také [due diligence](#) a obecně k smluvním klauzulím doporučuji [Pět smluvních klauzulí, které nikdo nečte](#).

Zakládáte společnost s více společníky nebo cítíte, že vaše stávající společenská smlouva už neodpovídá realitě? V [prevenci rizik](#) nastavíme pravidla tak, aby budoucí konflikt firmu neparalyzoval. [Napište nám](#).

Společenská smlouva není formalita

Mgr. Gabriel Kožík · Publikováno 26. 6. 2025

<https://www.iustoria.cz/blog/spolecenska-smlouva-neni-formalita/>

Text je dílem chráněným autorským právem. Sdílení celého dokumentu bez úprav je vítáno; přebírání částí do jiných textů jen s uvedením zdroje. © IUSTORIA, advokátní kancelář, s.r.o.